

UCHWAŁA

Dnia 8 grudnia 2016 r.

Sąd Najwyższy w składzie:

SSN Władysław Pawlak (przewodniczący, sprawozdawca)

SSN Krzysztof Strzelczyk

SSN Kazimierz Zawada

Protokolant Bożena Kowalska

w sprawie z powództwa Spółdzielczej Kasy Oszczędnościowo-Kredytowej
(...) w G.
przeciwko J. P. i A. P.
o zapłatę,
po rozstrzygnięciu w Izbie Cywilnej na posiedzeniu jawnym
w dniu 8 grudnia 2016 r.
zagadnienia prawnego przedstawionego
przez Sąd Okręgowy w L.
postanowieniem z dnia 25 lipca 2016 r., sygn. akt II Cz (...),

"I. Czy posiedzenie, na którym następuje stwierdzenie braku podstaw do wydania nakazu w elektronicznym postępowaniu upominawczym i przekazanie sprawy sądowi właściwości ogólnej pozwanego, stosownie do art. 505³³ § 1 k.p.c., jest posiedzeniem, "na które sprawa została skierowana", w rozumieniu art. 79 ust. 1 pkt 3) lit. a) ustawy z dnia 28 lipca 2005 roku o kosztach sądowych w sprawach cywilnych (t.j. Dz.U. z 2016 roku, poz. 623);
a w przypadku udzielenia odpowiedzi pozytywnej:

II. czy w razie cofnięcia pozwu po uzupełnieniu przez powoda opłaty od pozwu w trybie art. 505³⁷ § 1 k.p.c., a przed wysłaniem pozwanemu odpisu pozwu i przed rozpoczęciem kolejnego posiedzenia, powodowi przysługuje zwrot całej opłaty uzupełniającej, o której mowa w art. 505³⁷ § 1 k.p.c.?"

podjął uchwałę:

W razie cofnięcia pozwu wniesionego w elektronicznym postępowaniu upominawczym po przekazaniu sprawy do sądu właściwości ogólnej (art. 505³³ § 1 k.p.c.), a przed wysłaniem

pozwanemu odpisu pozwu, zwrot uiszczonej opłaty sądowej od pozwu następuje na podstawie art. 79 ust. 1 pkt 1 lit. b) ustawy z dnia 28 lipca 2005 r. o kosztach sądowych w sprawach cywilnych (jedn. tekst: Dz.U. 2016 , poz. 623).

UZASADNIENIE

Strona powodowa Spółdzielcza Kasa Oszczędnościowo-Kredytowa (...) w G. wniosła w dniu 12 września 2014 r. przeciwko J. P. i A. P. pozew o zapłatę w elektronicznym postępowaniu upominawczym.

Referendarz sądowy Sądu Rejonowego w L. postanowieniem z dnia 4 listopada 2014 r. stwierdził brak podstaw do wydania nakazu zapłaty i na podstawie art. 505³³ § 1 k.p.c. w zw. z art. 499 pkt 2 k.p.c. przekazał sprawę Sądowi Rejonowemu w L. Następnie Przewodniczący zarządzeniem doręczonym 1 grudnia 2014 r. wezwał zgodnie z art. 505³⁷ § 1 k.p.c. stronę powodową o uzupełnienie braku fiskalnego poprzez uiszczenie brakującej opłaty sądowej od pozwu (ponad wysokość uiszczonej już opłaty sądowej przewidzianej w elektronicznym postępowaniu upominawczym) oraz braków formalnych pozwu, w terminie 14 dni pod rygorem zawieszenia postępowania.

Postanowieniem z dnia 29 grudnia 2014 r. Sąd Rejonowy w L. umorzył postępowanie, wskazując, iż strona powodowa nie uzupełniła żądanych braków. Strona powodowa jednak uzupełniła w terminie braki pozwu. W związku z zażaleniem strony powodowej oraz jej pismem procesowym zawierającym oświadczenie o cofnięciu pozwu, Sąd Rejonowy w L. postanowieniem z dnia 5 marca 2015 r. uchylił postanowienie z dnia 29 grudnia 2014 r. i umorzył postępowanie w sprawie na podstawie art. 355 § 1 k.p.c. w zw. z art. 203 § 1 k.p.c. oraz zasądził od pozwanych solidarnie na rzecz strony powodowej koszty postępowania zażaleniowego.

Postanowieniem z dnia 15 września 2015 r. Sąd Rejonowy w L. oddalił wniosek strony powodowej o zwrot uiszczonej opłaty od pozwu. W uzasadnieniu podniósł, że cofnięcie pozwu nastąpiło już po odbyciu przez sąd posiedzenia, po przeprowadzeniu którego stwierdzono brak podstaw do wydania nakazu zapłaty.

Rozpoznając zażalenie strony powodowej, Sąd Okręgowy w L. powziął wątpliwości, które wyraził w przedstawionym pytaniu prawnym.

Sąd Najwyższy zważył, co następuje:

Odnosić trzeba, że po wniesieniu pozwu przepisy kodeksu postępowania cywilnego normujące elektroniczne postępowanie upominawcze zostały znowelizowane ustawą z dnia 10 lipca 2015 r. o zmianie ustawy - Kodeks cywilny, ustawy - Kodeks postępowania cywilnego oraz niektórych innych ustaw (Dz. U. 2015, poz. 1311), która weszła w życie 8 września 2016 r. Zgodnie z art. 21 ust. 1-3 tej noweli, przepisy nowe stosuje się do postępowań wszczętych po wejściu jej w życie. W związku z tym w sprawie tej mają zastosowanie przepisy kodeksu postępowania cywilnego o elektronicznym postępowaniu upominawczym w brzmieniu obowiązującym przed wejściem w życie powyższych zmian.

Stosownie do art. 79 ust. 1 pkt 1 lit. b) ustawy z dnia 28 lipca 2005 r. o kosztach sądowych w sprawach cywilnych (jedn. tekst. Dz. U. z 2016 r., poz. 623, dalej „u.k.s.c.”) sąd z urzędu zwraca stronie całą uiszczoną opłatę od pisma odrzuconego lub cofniętego, jeżeli odrzucenie lub cofnięcie nastąpiło przed wysłaniem odpisu pisma innym stronom, a w braku takich stron - przed wysłaniem zawiadomienia o terminie posiedzenia. Z kolei zwrot połowy uiszczonej opłaty od pisma następuje, gdy do cofnięcia dochodzi przed rozpoczęciem posiedzenia, na które sprawa została skierowana (art. 79 ust. 1 pkt 3 lit. a) u.k.s.c.).

Jakkolwiek przepis art. 79 ust. 1 pkt 3 lit. a) u.k.s.c. nie określa wprost o jaki rodzaj posiedzenia i jego przedmiot chodzi (niejawne, jawne - rozprawa; kwestie formalne, incydentalne, czy merytoryczne rozpoznanie sprawy), to jednak przy jego wykładni należy mieć na uwadze treść art. 79 ust. 1 pkt 1 lit. b) u.k.s.c. Mianowicie odrzucenie pozwu może nastąpić na posiedzeniu niejawnym (art. 199 § 3 k.p.c.). Do zastosowania art. 79 ust. 1 pkt 1 lit. b) istotne jest, aby odrzucenie pozwu, czy cofnięcie pozwu nastąpiło przed wysłaniem stronie przeciwnej odpisu pozwu, czyli pisma, które podlega opłacie sądowej. Niekiedy wydanie postanowienia o odrzuceniu pozwu albo umorzeniu postępowania w następstwie cofnięcia pozwu poprzedzają posiedzenia niejawne, na których zapadają postanowienia w przedmiocie zwolnienia od kosztów sądowych, czy także

ustanowienie pełnomocnika z urzędu (art. 8 ust. 2 u.k.s.c. i art. 123 § 1 k.p.c.), względnie stwierdzające niewłaściwość z przekazaniem sprawy sądowi właściwemu (art. 200 § 1 zd. 2 k.p.c.). Według § 125 ust. 1 rozporządzenia Ministra Sprawiedliwości z dnia 23 grudnia 2015 r.- Regulamin wewnętrznego urzędowania sądów powszechnych (Dz. U. 2015, poz. 2316 ze zm.; poprzednio § 107 ust. 1 rozporządzenia Ministra Sprawiedliwości z dnia 23 lutego 2007 r., jedn. tekst Dz. U. 2014, poz. 259), jeżeli pismo wszczynające postępowanie nie odpowiada warunkom formalnym, a z treści pisma wynika, że podlega ono odrzuceniu, albo że sprawę należy przekazać innemu sądowi lub innemu organowi, przewodniczący posiedzenia wyznacza posiedzenie bez wzywania strony lub uczestnika postępowania nieprocesowego do usunięcia braków formalnych pisma, chyba że bez ich usunięcia nie można wydać postanowienia w przedmiocie odrzucenia pisma lub przekazania sprawy.

Rzecz jasna, sytuacja procesowa kształtuje się odmiennie, gdy do odrzucenia pozwu, albo cofnięcia pozwu dochodzi po wysłaniu stronie przeciwnej odpisu pozwu (por. wydane na gruncie podobnego w swej treści do art. 79 ust. 1 pkt 1 lit. b) u.k.s.c. art. 36 ust. 1 pkt 1 lit. b) poprzednio obowiązującej ustawy z dnia 13 czerwca 1967 r. o kosztach sądowych w sprawach cywilnych, jedn. tekst Dz. U. z 2002 r., Nr 9, poz. 88, ze zm., postanowienia Sądu Najwyższego z dnia 29 września 1972 r., II CZ 161/72, nie publ., z dnia 30 listopada 1977 r., IV CZ 141/77, nie publ.).

Wysłanie stronie przeciwnej odpisu pozwu skutkuje tym, iż powód, który po tej czynności procesowej, a przed rozpoczęciem posiedzenia, na które została sprawa skierowana cofa pozew, może domagać się zwrotu jedynie połowy opłaty sądowej od pozwu. Co istotne, żeby doszło do posiedzenia, o którym mowa w art. 79 ust. 1 pkt. 3 lit. a) u.k.s.c., wpierw musi nastąpić czynność procesowa sądu polegająca na wysłaniu stronie przeciwnej odpisu pozwu oraz zawiadomienia o tym posiedzeniu. Jeśli więc sąd wyznacza posiedzenie niejawne w celu zbadania bezwzględnych przesłanek procesu, wymogów formalnych pozwu, swej właściwości w warunkach nie podpadających pod przepis art. 202 zd. 1 k.p.c., a także przesłanek wydania nakazu zapłaty w postępowaniu upominawczym (art. 497¹ § 2 k.p.c. w zw. z art. 498 § 2 k.p.c.), a zarazem nie wysyła pozwanemu

odpisu pozwu, to tego rodzaju posiedzenie nie jest tym, o którym stanowi art. 79 ust. 1 pkt. 3 lit. a) u.k.s.c.

Powyższe przedstawienie wskazuje, że art. 79 ust. 1 pkt 3 lit) a u.k.s.c. stanowi o posiedzeniach, o których zawiadamiane są strony procesu, czyli o posiedzeniach jawnych-rozprawach.

Wspomnieć należy, że także na gruncie przepisu art. 36 ust. 1 pkt 2 lit a) poprzednio obowiązującej ustawy z dnia 13 czerwca 1967 r. o kosztach sądowych w sprawach cywilnych, treściowo zbliżonego do art. 79 ust. 1 pkt. 3 lit. a), Sąd Najwyższy wyjaśnił, że posiedzeniem, na które sprawa została skierowana, jest pierwsze posiedzenie przeznaczone na rozprawę (zob. uchwała z dnia 29 marca 1994 r., III CZP 32/94, OSNC 1994, nr 10, poz. 189, postanowienie z dnia 3 maja 1984 r., IV PZ 37/84, OSNCP 1985, nr 2-3, poz. 32, postanowienie z dnia 18 lutego 1982 r., IV CZ 15/82, OSPiKA 1983, nr 1, poz. 6).

W elektronicznym postępowaniu upominawczym w razie stwierdzenia braku podstaw do wydania nakazu zapłaty, sąd przekazuje sprawę do sądu według właściwości ogólnej, przy czym postanowienie o przekazaniu sprawy doręcza się tylko powodowi (art. 505³³ § 1 i 2 k.p.c.). Czynności w elektronicznym postępowaniu upominawczym może wykonywać referendarz sądowy.

Badanie warunków dopuszczalności wydania nakazu zapłaty w elektronicznym postępowaniu upominawczym następuje na posiedzeniu niejawnym (art. 505²⁸ k.p.c. w zw. z art. 497¹ § 2 k.p.c.). Ze względu na szczególne uregulowania, którym podlega elektroniczne postępowanie upominawcze, tego rodzaju posiedzenie nie jest tym, na które zostaje skierowana sprawa w znaczeniu, o którym mowa w art. 79 ust. 1 pkt 3 lit a) u.k.s.c. Z wyznaczeniem posiedzenia w elektronicznym postępowaniu upominawczym w celu zbadania dopuszczalności wydania nakazu zapłaty, które kończy się wydaniem nakazu zapłaty, albo przekazaniem sprawy do sądu właściwości ogólnej, nie łączy się czynność procesowa wysłania pozwanemu odpisu pozwu. Odpis pozwu jest doręczany pozwanemu dopiero w razie wydania nakazu zapłaty. Natomiast w przypadku stwierdzenia braku podstaw do wydania nakazu zapłaty, sąd przekazuje sprawę

sądowi według właściwości ogólnej, bez doręczenia pozwanemu odpisu pozwu oraz postanowienia o przekazaniu sprawy.

Dla rozstrzygnięcia przedstawionego zagadnienia prawnego irrelevantna jest okoliczność, iż przepisy ustawy o kosztach sądowych w sprawach cywilnych nie przewidują zwrotu opłaty sądowej w razie umorzenia postępowania w sprawie na podstawie art. 505³⁷ § 1 k.p.c. Wszak Sąd Rejonowy umorzył postępowanie w sprawie w związku z cofnięciem pozwu. Skutki prawne nie tylko procesowe, ale i materialne w obu przypadkach są odmienne, na co zwrócono już uwagę w orzecznictwie Sądu Najwyższego (zob. uchwała z dnia 21 listopada 2013 r., III CZP 66/13, OSNC 2014, nr 7-8, poz. 72).

Postępowanie przed sądem właściwości ogólnej jest kontynuacją postępowania w sprawie. Posiedzenie niejawne, na którym sąd wydaje postanowienia w trybie art. 505³³ § 1 i 2 k.p.c. jest podobne do posiedzenia niejawnego, na którym sąd stwierdza brak podstaw do wydania nakazu zapłaty w zwykłym postępowaniu upominawczym (art. 498 § 1 i 2 k.p.c.), z tą różnicą, że nie wyznacza rozprawy, lecz przekazuje sprawę do sądu właściwości ogólnej w celu podjęcia dalszych czynności procesowych, o których mowa w art. 505³⁷ § 1 k.p.c., poprzedzających skierowanie sprawy na rozprawę. Zatem jeśli powód cofa pozew wniesiony w elektronicznym postępowaniu upominawczym, po przekazaniu sprawy do sądu właściwości ogólnej, a przed wysłaniem pozwanemu odpisu pozwu, zwrot uiszczonej opłaty sądowej od pozwu następuje na podstawie art. 79 ust. 1 pkt 1 lit. b) u.k.s.c.

Z tych względów Sąd Najwyższy podjął uchwałę na podstawie art. 390 § 1 k.p.c.

jw

r.g.